

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การลงโทษเป็นวิธีการโต้ตอบของชุมชนต่อผู้ทำละเมิดต่อกฎระเบียบของสังคมในการที่จะต้องรับโทษนั้นๆ¹ และโดยเหตุที่ผู้เสียหายไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้เองรัฐจึงต้องเข้ามาดำเนินการแทนผู้เสียหายในการลงโทษผู้กระทำความผิด ดังนั้น การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงเป็นหน้าที่ของสังคมมิใช่การแก้แค้นของผู้เสียหายต่อผู้กระทำความผิด

แต่เดิมการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นรัฐส่วนใหญ่มีแนวความคิดมาจากการแก้แค้นทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย โดยการลงโทษเน้นการลงโทษให้สาสมกับ ความเสียหาย ความผิดหรือ ความร้ายแรงที่ผู้กระทำได้ก่อขึ้น แต่ปัจจุบันแนวความคิดได้มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยมีแนวความคิดในการลงโทษใหม่ที่ว่า การลงโทษเป็นการบำบัด แก้ไขผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเหล่านั้นกลับเข้าสู่สังคม และไม่ก่อปัญหาให้แก่สังคมอีก

ดังนั้น การกำหนดโทษที่จะใช้กับผู้กระทำความผิดให้เหมาะสมกับความผิด และตัวผู้กระทำจึงมีความสำคัญต่อการป้องกันมิให้ผู้นั้นกลับไปทำความผิดซ้ำขึ้นอีกโดยการกำหนดโทษ ควรจะมีการนำพฤติกรรม ประวัติภูมิหลัง ของผู้กระทำความผิดมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณากำหนดโทษให้มากขึ้น นอกเหนือไปจากการพิจารณาจากความร้ายแรงของพฤติกรรมผู้กระทำความผิด เนื่องจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังของผู้กระทำความผิดจะทำให้ทราบว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดครั้งแรก หรือกระทำความผิดซ้ำและยังทำให้ทราบถึงสาเหตุของการกระทำความผิดรวมทั้งพฤติกรรม และสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิดอีกด้วย อันจะทำให้การกำหนดโทษมีความเหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดมากยิ่งขึ้น โดยส่งผลทำให้ผู้กระทำความผิดซึ่งไม่ใช่ผู้ร้ายโดยสันดานสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ง่ายขึ้น และยังทำให้ผู้กระทำความผิดโดยสันดาน ซึ่งยากต่อการแก้ไขได้รับโทษจำคุกในระยะยาว ไม่สามารถออกมาก่อความเดือดร้อนต่อสังคมได้อีก²

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้ยอมรับปรัชญาการลงโทษที่ว่า “การลงโทษควรคำนึงถึงการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับสู่สังคมโดยการหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้น” เนื่องจากได้

¹ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ ก (2549). กฎหมายอาญาหลักและปัญหา (ครั้งที่ 7). หน้า 358.

² พรธิดา เอี่ยมศิลา. (2549). ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดเพื่อประกอบการดำเนินคดีอาญา. หน้า 2.

มองเห็นผลเสียอันเกิดจากการลงโทษจำคุกในระยะสั้นต่อการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดในอนาคต ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกในระยะสั้น ดังจะเห็นได้จากการนำเอาการรอกการลงโทษ มาใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด³

การรอกการลงโทษเป็นวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อหลีกเลี่ยงโทษจำคุกในระยะสั้น รอกการลงโทษในที่นี้มีความหมายอย่างกว้างหมายรวมถึงรอกการกำหนดโทษด้วย⁴ แต่เดิมจุดประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดก็เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนที่ผู้กระทำความผิดที่ทำความเสียหายให้กับสังคม ทั้งเป็นการป้องปรามไม่ให้มีการกระทำเช่นนั้นขึ้นอีก เพราะบุคคลอื่นที่คิดจะกระทำผิดเกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่จะใช้ คือ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” การลงโทษจึงใช้วิธีการที่โหดร้ายแทนที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกสำนึกตนและกลับตัวเป็นคนดี⁵ ต่อมาจึงมีแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยมุ่งแก้ไข อบรมนิสัยของผู้ถูกลงโทษให้กลับตัวเป็นคนดีในสังคม แต่การลงโทษจำคุกในระยะสั้นไม่สามารถสนองตอบจุดมุ่งหมายดังกล่าว เนื่องจากระยะเวลาสั้นเกินกว่าที่จะอบรมแก่นิสัยของผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ยังมีผลเสียต่อบุคคลดังกล่าวที่ต้องได้ชื่อว่าเคยติดคุกติดตะรางมาแล้ว และก่อให้เกิดการเสื่อมเสียชื่อเสียงหน้าตาที่ การงาน ทั้งบุคคลดังกล่าวอาจไม่ใช่ผู้ร้ายโดยสันดาน และความผิดที่บุคคลดังกล่าวกระทำก็ไม่ใช่ว่าร้ายแรง เพื่อหลีกเลี่ยงผลร้ายของการลงโทษจำคุกในระยะสั้นดังกล่าว จึงมีการนำวิธีการรอกการลงโทษมาใช้⁶

ในการเลือกใช้มาตรการเลี่ยงโทษจำคุก ผู้พิพากษาต้องไตร่ตรองว่า มาตรการนี้จะเป็นผลดีทั้งต่อตัวผู้กระทำความผิด และต่อชุมชน ความยากลำบากในการพิจารณาประการหนึ่งก็คือผู้พิพากษาจะต้องคาดคะเนถึงพฤติกรรมของมนุษย์ ในขณะที่สังคมยังมีความต้องการให้คำพิพากษาที่มีลักษณะที่เหมาะสมกับน้ำหนักของอาชญากรรม และ ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดก่อขึ้นด้วยนั้น การจำคุกจึงถูกพิจารณาว่าเป็นรูปแบบของการลงโทษที่รุนแรงที่สุดที่ช่วยป้องกันสาธารณชนจากอาชญากรรมครั้งต่อไป และ ยังเป็นการป้องกันอาชญากรรมอย่างเฉียบขาด กล่าวได้ว่ายิ่งอาชญากรรมมีความรุนแรงมากขึ้นเพียงใด ผู้กระทำความผิดก็มีโอกาสที่จะได้รับการใช้มาตรการเลี่ยงโทษจำคุกน้อยลงเท่านั้น ถ้ามาตรการเลี่ยงโทษจำคุกถูกใช้ในทางที่ผิด หรือมีการใช้เพียง

³ เกียรติภูมิ แสงศศิธร. (2533). *กระบวนการกำหนดโทษจำคุกคดีอาญา: เปรียบเทียบของไทยกับต่างประเทศ*. หน้า 4-5.

⁴ จิตติ ดิงศักดิ์. (2514). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอน 2*. หน้า 860.

⁵ วัชรภรณ์ จิตรชุม. (2545). *การหลีกเลี่ยงโทษจำคุกโดยงานคุมประพฤติ: ศึกษาเฉพาะอัตราโทษการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา*. หน้า 11.

⁶ วีระชาติ เอี่ยมประไพ. (2530, มีนาคม-เมษายน). “รอกการลงโทษ.” *กระทรวงยุติธรรม*. หน้า 57-58.

บางส่วน โดยไม่คำนึงถึงความรุนแรงของอาชญากรรม ความเชื่อมั่นของชุมชนต่อการใช้มาตรการ
 เลี่ยงโทษจำคุก และความเชื่อมั่นต่อระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยรวมก็จะหมดสิ้นไป
 สำหรับอาชญากรรมที่ร้ายแรงการจำกัดอิสรภาพของผู้กระทำผิดและการปราบปรามการเกิด
 อาชญากรรมครั้งต่อไปยังมีลำดับความสำคัญมากกว่าการใช้การบำบัดฟื้นฟูในชุมชน⁷

การใช้ดุลยพินิจในการลงโทษ หมายถึง การใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษที่จะลงแก่
 จำเลยภายหลังจากที่พิจารณาแล้วว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องกล่าวหาจำเลย โดยในการ
 พิจารณากำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยนั้นต้องคำนึงถึงทฤษฎี และความประสงค์แห่งการลงโทษว่า
 โทษที่จะลงแก่จำเลยนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อสิ่งใด เพื่อแก้แค้นทดแทน เพื่อข่มขู่ หรือเพื่อปรับปรุง
 แก้ไข

การกำหนดโทษเป็นการใช้ดุลยพินิจของศาลกล่าวคือ ศาลมีความเป็นอิสระที่จะลงโทษ
 จำเลยเท่าที่ไม่เกินอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ในต่างประเทศได้มีการ
 พัฒนารอบการใช้ดุลยพินิจ หรือหลักวิชาในเรื่องของการใช้ดุลยพินิจออกไปโดยละเอียด แยกแยะ
 ลงไปอย่างค่อนข้างที่จะโปร่งใสมากขึ้น ประชาชนสามารถคาดหมายการใช้ดุลยพินิจของ
 หน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ผู้ใช้อำนาจในระดับต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้น แต่ต้องแยกว่าข้อเท็จจริงเป็น
 อย่างไร และประเด็นของเรื่องดุลยพินิจเป็นอย่างไร และมีการพัฒนาหลักการใช้หรือปรัชญาของ
 กฎหมายในเรื่องดุลยพินิจนั้นอย่างเป็นระบบ⁸

กำหนดโทษที่ลงให้แก่จำเลยหลังจากที่ศาลได้วินิจฉัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง
 เป็นการใช้อัตราโทษอย่างหนึ่ง ซึ่งการใช้ดุลยพินิจ หรือแนวทางการใช้ดุลยพินิจ เป็นความ
 ละเอียดอ่อนในการพิจารณาคดี มีแนวทาง มีกรอบ และต้องมีหลักเกณฑ์ชัดเจนและมีเหตุผล
 โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ประชาชนสามารถเข้าใจ เชื่อมั่น และผู้มีอำนาจตรวจสอบก็สามารถ
 ที่จะตรวจสอบเหตุผลและความถูกต้องได้

เนื่องจากศาลเป็นองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดี
 เพื่อให้เกิดข้อยุติของคดีขึ้น การทำหน้าที่ดังกล่าวทำให้เกิดประสิทธิภาพและมีคุณภาพได้นั้น รัฐจะให้
 หลักประกันแก่ศาลผู้ทำหน้าที่นี้คือ หลักความเป็นอิสระของศาลหรือผู้พิพากษาในการวินิจฉัยคดี
 แต่ความเป็นอิสระของศาลนั้นมิใช่เป็นอิสระไปเลยโดยไม่มีสิ่งใดมาทดแทนความเป็นอิสระ

⁷ กระทรวงยุติธรรม. (2543, 21-22 กุมภาพันธ์). “ทางเลือกแทนการลงโทษจำคุก.” *การประสานความร่วมมือในการแก้ไขผู้กระทำผิดในชุมชนยุค 2002 กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม* (รายงานการสัมมนา). หน้า 8.

⁸ สรรค์ชัย สุทธิชนะ. (2551). *การนำเสนอข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหาเข้าสู่คดีอาญา*. หน้า

ดังกล่าว การทดแทนความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในการพิจารณาบรรดาคดีนั้นคือให้เหตุผลของศาลหรือของผู้พิพากษาในการชี้ขาดประเด็นของคดีต่างๆ ไม่ว่าจะปัญหาข้อเท็จจริง หรือปัญหาข้อกฎหมาย เพราะการให้เหตุผลในประเด็นแห่งคดีและการชี้ขาดในคดีนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและคู่ความได้ทำการตรวจสอบแนวคิด ทฤษฎี หรือนิติปรัชญาของศาลหรือผู้พิพากษาที่ใช้ในการตัดสินคดีว่ามีเหตุผล (Reason) ที่สมเหตุสมผล (Logical) มากน้อยเพียงใดซึ่งปรากฏอยู่ในคำวินิจฉัย⁹ และโดยเหตุที่คำพิพากษาในคดีอาญามีผลกระทบต่อสังคมโดยรวมคำพิพากษาในคดีอาญาศาลจะต้องให้เหตุผลในคำพิพากษาด้วยเสมอ¹⁰

ในประเทศไทยได้มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่า “คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องมีข้อความสำคัญเหล่านี้เป็นอย่างน้อย

- (1)
- (2)
- (3)
- (4)
- (5)
- (6) เหตุผลในการตัดสินทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย¹¹

⁹ อมร จันทรสมบูรณ์. (2535, 3 มิถุนายน). “พระราชกำหนดนิรโทษกรรมกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.” *มติชนรายวัน*. หน้า 2.

¹⁰ Yosiyuki Noda. (1976). *Introduction to Japanese Law*. Translated by Anthony H. Angelo. p. 230.

¹¹ มาตรา 186 บัญญัติว่า คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องมีข้อความสำคัญเหล่านี้เป็นอย่างน้อย

- (1) ชื่อศาลและวันเดือนปี
 - (2) คดีระหว่างใคร โจทก์ก็ใครจำเลย
 - (3) เรื่อง
 - (4) ข้อหาและคำให้การ
 - (5) ข้อเท็จจริงซึ่งพิจารณาได้ความ
 - (6) เหตุผลในการตัดสินทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย
 - (7) บทมาตราที่ยกขึ้นปรับ
 - (8) คำชี้ขาดให้ยกฟ้องหรือลงโทษ
 - (9) คำวินิจฉัยของศาลในเรื่องของกลางหรือในเรื่องฟ้องทางแพ่ง
- คำพิพากษาในคดีที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษ ไม่จำเป็นต้องมีอนุมาตรา (4) (5) และ (6).

ดังนั้น การที่ศาลจะใช้ดุลยพินิจในการลงโทษจำเลยโดยและใช้มาตรการรอกการลงโทษให้แก่จำเลยนั้นในคำพิพากษาของศาลก็จำเป็นที่จะต้องมีเหตุผลที่ศาลมีดุลยพินิจเช่นนั้นไว้ให้ปรากฏในคำพิพากษาดูด้วยเช่นเดียวกัน ว่าด้วยเหตุใดศาลจึงใช้มาตรการรอกการลงโทษให้แก่จำเลยหาใช่เพียงแต่เฉพาะเหตุผลในกรณีที่ศาลวินิจฉัยปัญหาว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องโจทก์หรือไม่เท่านั้น

การให้เหตุผลในคำพิพากษาในกรณีที่ศาลใช้มาตรการในการรอกการลงโทษให้แก่จำเลยนั้น เหตุผลที่ศาลได้อธิบาย หรือ แสดงไว้ในคำพิพากษานั้นๆ ต้อง สามารถตอบปัญหาของสังคมให้ได้ว่า ที่ศาลใช้มาตรการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยโดยพิพากษาให้รอกการลงโทษเอาไว้ นั้นเป็นการใช้ดุลยพินิจของศาลที่เหมาะสม อยู่บนหลักเกณฑ์ของกฎหมาย และเสมอภาคกันในทางกฎหมาย

คำพิพากษาของศาลหลายฉบับที่ศาลใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษหรือไม่นั้น แม้ในคำพิพากษานั้นๆ จะได้แสดงเหตุผลเอาไว้ก็ตามแต่หาก พิจารณาคำพิพากษาในคดีที่ศาลพิจารณาเลือกใช้มาตรการในการรอกการลงโทษให้แก่จำเลยที่กระทำความผิดในคดีอาญาคดีหนึ่ง ซึ่งตามขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรงแต่ศาลกลับพิพากษาให้รอกการลงโทษ ซึ่งจะเห็นว่า เหตุผลในคำพิพากษาคดีฝืนต่อความรู้สึกของผู้ที่ศึกษากฎหมายเป็นอย่างมาก เนื่องจากจำเลยในคดีดังกล่าวได้ทำร้ายพระภิกษุ ซึ่งตามขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยถือว่าพระสงฆ์เป็นที่เคารพสักการะ แม้แต่การใส่ร้าย หรือพูดจาที่ไม่เหมาะสมแก่พระสงฆ์ก็เป็นกริยาที่ไม่ควรกระทำ แต่จำเลยในคดีนี้กลับทำร้ายพระสงฆ์ด้วยการใช้มีดแทงพระสงฆ์ และที่ฝืนต่อความรู้สึกของผู้เขียนและผู้อ่านคำพิพากษาฎีกาฉบับนี้คือ พระภิกษุที่จำเลยได้ใช้มีดแทงทำร้ายรูปดังกล่าวเป็นอาจารย์ผู้ให้ที่พักอาศัย อบรมสั่งสอนและเลี้ยงดูจำเลย ที่จำเลยทำร้ายพระสงฆ์รูปดังกล่าวเพราะพระภิกษุได้ว่ากล่าวตักเตือนจำเลยและตีจำเลยซึ่งเป็นเรื่องปกติในการอบรมสั่งสอนตามขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย แต่ศาลฎีกากลับพิพากษาให้รอกการลงโทษแก่จำเลย ซึ่งศาลฎีกาได้มีคำวินิจฉัยในคดีดังกล่าวว่า “การที่พระใบฎีกาเอี่ยม บังคับจะเอาผิดจากจำเลยและจำเลยแสดงกริยาขัดขืนจึงได้ใช้ไม้ฟาดจำเลยไปที่หนึ่ง เป็นการใช้อำนาจของอาจารย์ปกครองศิษย์ภายในขอบเขตอันสมควร ย่อมไม่ใช่การข่มเหงจำเลยด้วยเหตุไม่เป็นธรรม แม้จำเลยจะบันดาลโทสะขึ้น เพราะเหตุนี้ก็ปรับว่าเป็นบันดาลโทสะตามกฎหมายนั้นหาได้ไม่...ศาลฎีกาไคร่ครวญตามกระบวนการความแล้วเห็นว่าจำเลยถูกอาจารย์เข้มงวดควอดขันเอาจริงเอาจังเลยขาดความยังคิดไปชั่วขณะเท่านั้น จึงได้กระทำความผิดขึ้นเกิดเหตุแล้วจำเลยศึกษาต่อมาจนได้เข้ามาเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จะบั่นทอนอนาคตจำเลยเสียในขณะนี้เป็นที่น่าเสียดายอยู่ ศาลอาญาใช้ดุลยพินิจให้รอกการลงโทษแก่จำเลยจึงประกอบด้วยเหตุผลอันสมควร...พิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลย 2 ปี แต่ให้รอกการลงโทษไว้ตาม

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 มีกำหนด 5 ปี¹² เมื่อพิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งการกระทำ ความผิดแล้วเป็นข้อนำคิดว่าที่ศาลฎีกาพิพากษาให้รอการลงโทษนั้นเหมาะสมกับตัวจำเลยแล้ว หรือไม่ หากเทียบสัดส่วนความร้ายแรงของการกระทำ ความผิดและเหตุส่วนตัวของจำเลย

ในอีกคดีหนึ่งจำเลยที่ 2 เป็นกรรมการบริษัทของจำเลยที่ 1 แต่ละเลยไม่เอาใจใส่ดูแล และแก้ไขรถบรรทุกก๊อชของบริษัทจำเลยที่ 1 จนทำให้เมื่อรถบรรทุกก๊อชของจำเลยที่ 1 เกิดอุบัติเหตุ รถบรรทุกก๊อชคันดังกล่าวจึงเกิดระเบิดขึ้น แต่ศาลฎีกากลับเห็นว่า การที่จำเลยที่ 2 ได้ติดตามเอาใจใส่ผู้ได้รับความเสียหาย และชดใช้ค่าเสียหายอันเป็นเหตุอื่นที่ควรได้รับความปรานีจึงพิพากษาให้รอการลงโทษ ซึ่งศาลฎีกาให้เหตุผลในคำพิพากษาฉบับนี้ว่า “จำเลยที่ 2 เป็นกรรมการผู้จัดการของจำเลยที่ 1 นิติบุคคล มีหน้าที่ควบคุมละบริหารงานในฐานะเป็นผู้แทนจำเลยที่ 1 แต่เพิกเฉยไม่จัดการแก้ไขรถยนต์บรรทุกก๊อชคันเกิดเหตุ กลับนำรถยนต์บรรทุกก๊อชมาใช้จนกระทั่งรถเกิดระเบิด แต่จำเลยที่ 2 เป็นกรรมการผู้จัดการของจำเลยที่ 1 นิติบุคคล มีหน้าที่ควบคุมและบริหารงานในฐานะเป็นผู้แทนจำเลยที่ 1...ประกอบกับคดีนี้มีสาเหตุจากการขับรถโดยประมาทของนายสุทันเป็นสำคัญ จำเลยที่ 2 เพียงแต่ไม่ได้ดูแลและปฏิบัติตามกฎกระทรวงเท่านั้น การที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาลงโทษจำเลยที่ 2 จำคุก 5 ปี จึงหนักเกินไป สมควรกำหนดโทษให้จำเลยเสียใหม่ เพื่อให้เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งคดี ฎีกาข้อนี้ของจำเลยฟังขึ้น ปัญหาว่าเหตุสมควรรอการลงโทษจำเลยที่ 2 หรือไม่ เห็นว่า หลังเกิดเหตุแล้วจำเลยที่ 2 ได้ติดตามเอาใจใส่ผู้เสียหายด้วยดีตลอดมา และพยายามชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายไปแล้วบางส่วน และเพื่อให้จำเลยมีโอกาสชดใช้ค่าเสียหายส่วนที่เหลือให้แก่ผู้เสียหายต่อไป การที่ศาลล่างไม่รอการลงโทษจำคุกให้จำเลยที่ 2 นั้น ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย พิจารณาให้ลงโทษจำคุกจำเลยที่ 2 มีกำหนด 2 ปี และให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 3 ปี¹³ หากพิจารณาพฤติการณ์แห่งการกระทำ ความผิดของจำเลยที่ 2 ในคดีนี้จะเห็นได้ว่า การที่จำเลยที่ 2 ละเลยและไม่เอาใจใส่ตรวจตราดูแลรถบรรทุกก๊อชดังกล่าวนี้หากรถบรรทุกก๊อชเกิดอุบัติเหตุขึ้นอาจเกิดระเบิดขึ้นโดยง่าย ก๊อชที่จำเลยที่ 1 บรรทุกก็เป็นก๊อชอันตรายจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นกรรมการของจำเลยที่ 1 จึงจำต้องระมัดระวังให้มาก การที่จำเลยที่ 2 ไม่สนใจตรวจตราดูแล ย่อมเท่ากับไม่ใส่ใจต่อผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นได้และหากพิจารณาในแง่ของความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายมีเป็นวงกว้างมีผู้ได้รับบาดเจ็บและทรัพย์สินเสียหายเป็นจำนวนมาก ศาลกลับมีดุลยพินิจให้รอการลงโทษโดยให้เหตุผลในคำพิพากษาว่า “หลังจากเกิดเหตุคดีนี้แล้ว จำเลยที่ 2 ได้ติดตามเอาใจใส่ช่วยเหลือผู้ประสบภัยด้วยดีตลอดมา และได้พยายามชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายไปแล้วเป็นเงินหนึ่งร้อยสามสิบเจ็ดล้านสี่แสนสองหมื่นสี่พันเจ็ดร้อยเก้าสิบเจ็ดบาท

¹² คำพิพากษาฎีกาที่ 429-430/2505.

¹³ คำพิพากษาฎีกาที่ 3446/2537.

สามสิบสี่ตางค์ เพื่อให้จำเลยที่ 2 ได้มีโอกาสชดใช้ค่าเสียหายส่วนที่เหลือให้แก่ผู้เสียหายต่อไป และพนักงานที่ปฏิบัติงานอยู่กับจำเลยที่ 1 ซึ่งมีเป็นจำนวนมากก็จะมึนงานทำต่อไปไม่เค็ดร้อน” ศาลกลับมองเห็นแต่เหตุผลตัว และความสำคัญของลูกจ้างของจำเลยที่ 1 มากกว่าที่จะคำนึงถึง พฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดของจำเลยที่ 2 จึงอาจทำให้ประชาชนมีความคลางแคลงใจว่า ที่ ศาลฎีกาพิพากษาให้รอกการลงโทษจำเลยเหมาะสมแล้วหรือไม่

และบางกรณี ศาลฎีกาก็มิได้พิจารณาถึงเหตุผลตัวหรือประวัติภูมิหลังของจำเลยในการพิจารณากำหนดโทษให้จำเลย แต่กลับพิพากษาโดยพิจารณาจากอาวูที่จำเลยใช้กระทำต่อผู้เสียหายเอามาเป็นข้อพิจารณาว่าการกระทำความผิดของจำเลยร้ายแรงหรือไม่และพิพากษาลงโทษจำเลยโดยมรอกการลงโทษ ซึ่งศาลฎีกาได้ให้เหตุผลในคำวินิจฉัยคดีนี้ว่า “ผู้เสียหายได้ชี้หน้าค่าจำเลยว่า “ไอ้สัตว์ ไอ้หน้าหัวควย มึงมาเดินบนถนนกูทำไม กูบอกหลายครั้งแล้ว” ทั้งกรียาผู้เสียหายก็ค่าจำเลยว่า “หน้ามึงหน้าด้านหน้าเหมือนสันดิน” คำค่าของผู้เสียหายและกรียาดังกล่าวนี้เป็นคำหยาบคายเท่านั้น ไม่เป็นการข่มเหงร้ายแรงด้วยเหตุไม่เป็นธรรม จำเลยโกรธจึงทำร้ายผู้เสียหายไม่เป็นบันดาลโทษะ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 72”¹⁴ เป็นข้อนำคิดว่า ในคดีนี้หากได้อ่านคำพิพากษาฎีกาฉบับเต็มแล้ว ศาลฎีกาพิจารณาจากอาวูที่จำเลยได้ใช้ทำร้ายผู้เสียหายและลักษณะการกระทำ และให้เหตุผลว่าเป็นเรื่องร้ายแรงไม่สมควรรอกการลงโทษ โดยที่ในคดีนี้ศาลก็มิได้มีการพิจารณาจากประวัติภูมิหลัง หรือเหตุอื่นใดอันควรปรานี มาประกอบการพิจารณากำหนดโทษให้แก่ตัวจำเลย ซึ่งเป็นไปได้ว่าเกิดจากข้อจำกัดทางกฎหมายที่ทำให้ศาลไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับตัวจำเลยในการพิจารณากำหนดโทษ เพราะในคำฟ้องของโจทก์เอง หรือสำนวนการสอบสวนซึ่งศาลอาจเรียกมาจากพนักงานอัยการเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินคดี ไม่ได้มีข้อมูลเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังการศึกษา หรือเหตุอื่นใด ของจำเลยที่ศาลจะสามารถใช้ในการพิจารณากำหนดโทษได้ ซึ่งหากพิจารณาเหตุผลที่ศาลฎีกาให้ไว้นี้ ก็อาจทำให้สงสัยได้ว่าโทษที่ศาลพิพากษาให้แก่จำเลย หรือกรณีที่ศาลไม่พิพากษาให้รอกการลงโทษนี้เหมาะสมกับจำเลยเพียงไร

คำพิพากษาฎีกาที่ไต่ยกขึ้นเป็นข้อสังเกตเบื้องต้นนี้ เป็นตัวอย่างของคำพิพากษาที่อาจเป็นข้อกังขาเพราะไม่สามารถอธิบายหรือแสดงเหตุผลให้สังคมเห็นได้ว่าคำพิพากษาดังกล่าวศาลฎีกาได้มีดุลยพินิจที่ เหมาะสมในการเลือกใช้มาตรการรอกการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษให้แก่จำเลยในแต่ละคดีได้เหมาะสมแล้ว และคำพิพากษาประเภทนี้ย่อมสร้างความเคลือบแคลง สงสัยให้กับสังคมต่อไปหากไม่ได้รับการแก้ไข

¹⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 3442/2535.

การถ่วงดุลความเป็นอิสระของศาล หรือ ผู้พิพากษานั้นนอกจากการบัญญัติกฎหมายให้ศาลต้องพิจารณาคดีโดยเปิดเผย¹⁵ และต้องมีการให้เหตุผลในคำพิพากษาไว้ด้วยนั้น การให้เหตุผลในคำพิพากษาต้องสามารถตรวจสอบ ถึงเหตุผล ตลอดจนนิติวิธีของศาลเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อสังคม ได้อีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีในการลงโทษ การเลี้ยงโทษ และ การรอลงอาญา
2. เพื่อทราบถึงเหตุผลที่ศาลใช้ในการพิจารณารอลงอาญาให้จำเลย และการให้เหตุผลในคำพิพากษาที่รอลงอาญาให้แก่จำเลย
3. ศึกษาการทำคำพิพากษาของต่างประเทศว่ามีหลักเกณฑ์อย่างไร กรณีที่ศาลใช้ดุลยพินิจรอลงโทษให้แก่จำเลยนั้นจะต้องมีเหตุผลหรือคำอธิบายไว้ในคำพิพากษาหรือไม่อย่างไร การให้เหตุผลในคำพิพากษาว่า ใช้เหตุผลใดในการรอลงอาญาแก่ตัวจำเลย
4. สามารถนำเอาหลักการต่างๆ เพื่อปรับปรุง แก้ไข พัฒนา วิธีการทำคำพิพากษาของศาลไทย ในการให้เหตุผลในคำพิพากษาที่รอลงโทษในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การรอลงโทษเป็นวิธีการที่ศาลหรือผู้พิพากษาใช้เพื่อการหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้น และแก้ไขปัญหานักโทษล้นคุก ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ แต่การรอลงโทษนั้นหาใช่ว่าศาลจะกระทำได้ตามอำเภอใจหากแต่ต้องอยู่บนหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ความถูกต้องและเหมาะสม ทั้งในการพิพากษารอลงโทษให้แก่จำเลยนั้นศาลต้องสามารถให้คำอธิบาย หรือสร้างความมั่นใจและเป็นที่ยอมรับของประชาชนได้ด้วยเช่นกัน ในคำพิพากษาของศาลต้องปรากฏเหตุผลทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ซึ่งประชาชนสามารถตรวจสอบได้ และเหตุผลในคำพิพากษานั้นไม่ได้หมายความว่าอยู่แต่เพียงว่าจะจะเป็นเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเท่านั้น หากแต่รวมถึงเหตุผลในการกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยรวมถึงดุลยพินิจในการรอลงโทษด้วย ดังนั้นในการใช้ดุลยพินิจในการรอลงโทษจะต้องมีการให้เหตุผลหรือคำอธิบายไว้ในคำพิพากษา ทั้งเหตุผลที่อธิบายไว้ในคำพิพากษาจะต้องสามารถทำให้สังคมยอมรับได้ว่าการที่ศาลมีดุลยพินิจในการรอลงโทษให้แก่จำเลยแต่ละคนนั้นมีความเหมาะสมอันประกอบไปด้วยเหตุต่างๆที่เป็นเงื่อนไขและแสดงให้ปรากฏโดยเหตุผลในคำพิพากษานั้นๆ เอง

¹⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 บัญญัติว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น...”

หากพิจารณาจากคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ศาลให้เหตุผลในคำพิพากษาในกรณีที่ศาลใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษให้แก่จำเลยหรือใช้ดุลยพินิจไม่ให้รอกการลงโทษนั้น เหตุผลที่ศาลฎีกาได้อธิบายไว้ในคำพิพากษาผู้เขียนเห็นว่ายังไม่สามารถแสดงให้เห็นผู้ที่ได้อ่านคำพิพากษาลงบั้ดังกล่าวเชื่อมั่นได้ว่า ศาลได้ใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษและรอกการลงโทษได้เหมาะสมกับความร้ายแรงแห่งสภาพความผิดที่จำเลยได้กระทำหรือที่ศาลได้พิจารณาจากเหตุส่วนตัวของจำเลยและใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษให้แก่จำเลยได้เหมาะสมกับ หรือบางกรณีก็มีได้ปรากฏว่าศาลได้พิจารณาเหตุส่วนตัวหรือประวัติภูมิหลังของจำเลยในการกำหนดโทษให้แก่จำเลย หรือมีดุลยพินิจให้รอกการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษ ซึ่งขัดต่อแนวคิดทางอาชญวิทยาอันจะมุ่งแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้สามารถกลับตัวเป็นคนดี หรือสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้โดยปกติ ซึ่งเป็นเรื่องสมควรที่จะมีการแก้ไขให้การพิจารณาคำพิพากษาในส่วนของกรรอกการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษควรมีเหตุผลอยู่ที่ประชาชนสามารถมั่นใจหรือเชื่อมั่นว่าที่ศาลพิพากษาให้รอกการลงโทษ หรือไม่ให้รอกการลงโทษเหมาะสมกับพฤติการณ์การกระทำความผิด สภาพความผิด และเหตุผลส่วนตัวของจำเลยแล้ว

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การให้เหตุผลในคำพิพากษากรณีศาลมีดุลยพินิจให้รอกการลงโทษนี้ เป็นการศึกษาถึงการ ใช้ดุลยพินิจในการรอลงอาญาให้แก่จำเลย ว่าการที่ศาลใช้ดุลยพินิจรอลงอาญาให้แก่จำเลยเหมาะสมกับความผิดที่จำเลยได้กระทำมากน้อยเพียงไร และการใช้ดุลยพินิจรอกการลงโทษให้แก่จำเลยต้องมีเหตุผลหรือคำอธิบายไว้ในคำพิพากษาหรือไม่เพียงไร และเหตุผลที่จะอธิบายไว้ในคำพิพากษานั้นจะสามารถสะท้อนความรู้สึกของประชาชนที่ได้ฟังหรืออ่านคำพิพากษาลงบั้ดังกล่าวให้มีความมั่นใจ ความเชื่อถือ หรือเชื่อมั่นได้หรือไม่ว่า การพิจารณาและพิพากษาของศาลหรือ ของผู้พิพากษานั้นจะพิจารณาอยู่บนหลักของความถูกต้อง มีความเสมอภาคกัน ในทางกฎหมาย และเป็นหลักประกันได้ว่าการกระทำแบบเดียวกัน หรือ พฤติการณ์แบบเดียวกันย่อมได้รับการปฏิบัติ หรือวินิจฉัยที่เหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาและการวิจัยนี้ จะทำการศึกษาโดยวิเคราะห์จากเอกสาร (Documentary Research) คือ เป็นการศึกษาโดยทำการค้นคว้า วิเคราะห์ข้อมูล จากกฎหมายและบทความที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บทบัญญัติของกฎหมายอื่น ที่เกี่ยวข้อง หนังสือ บทความ วารสาร เอกสารต่างๆ ตลอดจน กฎหมายของ

ต่างประเทศ มาตรฐานการปฏิบัติของสหประชาชาติ วารสาร บทความ หนังสือของต่างประเทศ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบกับแนวทางการปฏิบัติของประเทศไทย ว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และสรุปข้อดี ข้อเสีย เพื่อปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้นต่อไปในอนาคต

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงความสำคัญของการให้เหตุผลในกรณีศาลใช้ดุลยพินิจรอลงอาญาให้จำเลย
2. เพื่อทราบถึงหลักเกณฑ์ที่ศาลนำมาเพื่อประกอบการพิจารณาว่าจะรอลงอาญาหรือไม่รอลงอาญาให้จำเลย
3. ทราบถึงวิธีการให้เหตุผลในคำพิพากษาของศาลที่ใช้ดุลยพินิจในการรอลงอาญาจำเลย
4. เป็นแนวทางในการพัฒนาคำพิพากษาของศาลเพื่อสามารถอธิบายเหตุผลให้สังคมเข้าใจได้ว่าเหตุใดศาลจึงใช้ดุลยพินิจรอลงอาญาให้จำเลย